

▲ ช่วงที่นำชมคือเวลา Hoko สูงใหญ่เตรียมตัว หมุนล้อเดียว

▲ คฤหาสน์เก่าแก่เปิดให้ผู้คนเข้าชมบ้านเรือนที่ด้านในมีการนำฉากเบียวูมาจัดแสดง

▲ ร่มเทพเจ้าของ Ayagasa-hoko กำลังผ่านคฤหาสน์ Shiori-an ที่ถนน Shinmachi-douri มี Gei-maiko ไปยีนรับ

▲ เด็กๆ ในอารมณ์โบราณมือถือโคมเล็กๆ มายืนรอต้อนรับคณะของ Miyamoto-gumi ที่ทำหน้าที่นำเที่ยวไปล้างในค่ำคืนที่ 10

ภัยธรรมชาติในฤดูร้อนคือที่มาของ "เทศกาลก๊อง มัทสึริ"

กัญญา มัทสุโอะ

หน้าร้อนปี 2018 นี้เริ่มจากแผ่นดินไหวระดับ 6 ในโอซากา ตามมาด้วยน้ำท่วมหนัก จากฝนตกเฉียบพลันในภาคพื้นตะวันตก และอุณหภูมิที่สูงกว่า 38 องศาติดต่อกันเป็นสัปดาห์ในหลายต่อหลายพื้นที่ ความรุนแรงของธรรมชาติเหล่านี้ได้คร่าชีวิตผู้คนไปกว่า 200 รายแล้ว

เมื่อย้อนไปดูประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นก็จะพบความรุนแรงทั้งจากภัยธรรมชาติ และโรคระบาดในทุกๆ ฤดูร้อนอยู่เสมอๆ ในปี ค.ศ. 864 ภูเขาไฟฟูจิระเบิด มีลาวาไหลลงมาถึงตีนเขา ตามมาด้วย

แผ่นดินไหว และสึนามิถล่มครั้งใหญ่ทางริมทะเลญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 869 คร่าชีวิตผู้คนจำนวนมาก ความวุ่นวายแพร่ไปทั่วทุกหย่อมหญ้าในเกียวโต เองก็เกิดโรคระบาดอยู่เนืองๆ เนื่องจากผู้คนแออัดเพราะตัวเมืองห้อมล้อมไปด้วยขุนเขา ความชื้นสูง และร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ทางกรจึงจัดให้มีการแห่หอก (โอะโกะ) ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์ในการขับไล่ดวงวิญญาณไม่ดี 66 อันเท่ากับจำนวนควั่นในเวลานั้นพร้อมๆ กันนั้นก็มีพิธีฐานเทพเจ้าก๊อง นำขบวนก๊อง (มิโกะชิ) สามองค์แห่ไปรอบๆ ลาน สวนชินเซนเอนเพื่อนำสันติสุขมาสู่ผู้คน

▲ Kanko-hoko กำลังวิ่งเข้าซอยขณะที่มีไฟลต่อนๆ เข้าแถวคอยด้านหลัง

▲ Geino ของสำนัก Gion Kobu ออกมาต้อนรับขบวนเกี้ยวที่ถนน Hanami-kouji

▲ เด็ก Chigo ลงจากไฟลตอยู่บนบ่าของ Gouriki-san มุ่งหน้าไปคืนตำแหน่งกลับมาเป็นเด็กทั่วไปที่ศาล Ysaka-jinja

ทั่วประเทศขึ้น จากนั้นมาจึงมีการแห่หอก และเกี้ยวเทพเจ้าก็องเป็นประจำทุกเดือนกรกฎาคม โดยมีพิธีกรรมต่างๆ เริ่มจากวันที่ 1 ไปถึงวันที่ 31 ในเวลานั้นผู้คนยังเรียกพิธีดังกล่าวว่า “โกะเรียวเอ” หรือ “พิธีสดับดวงวิญญาณ”

ต่อมาเมื่อเข้าสู่สมัยมูโรมาจิ เทศกาลโกะเรียวเอที่จุดไฟคอยู่ที่การแห่เกี้ยวเทพเจ้าขับไล่ดวงวิญญาณเริ่มมีสีสันขึ้นหลังจากที่โชกุนนำรถลากเวทีลอย (คุเสะไมคุรุมา) พร้อมการร่ายรำมาจัดแสดงกลุ่มพ่อค้ากิโมโนแถบนิชิจินก็จัดการร่ายรำ “ซากิโม” (รำนกระสา) ร่วมขบวน และเมื่อมีพ่อค้าแม่ค้าบริเวณตำบลชิโจมูโรมาจิรวมตัวจัดตั้งสมาคมขึ้น แต่ละตำบลจึงประดิษฐ์ประดอยไฟลตโสะโกะไฟลตยามะจนหรูหราใหญ่โต มีการแต่งตัวเด็กชายให้เป็นตัวแทนเทพเจ้า (จิโกะ) นั่งบนไฟลตที่มีหอกโสะโกะด้านบน บ้างมีการแสดงนำหน้าไฟลตต่างๆ บ้าง

ปัจจุบันนี้ เทศกาลก็องมัทสึริเริ่มจากการประชุมของผู้แทนตำบลต่างๆ (คิบปุอิ) ในวันที่ 1 กรกฎาคม การจับฉลากลำดับไฟลตที่จะเคลื่อนขบวนในวันที่ 2 การนำเกี้ยวไปล้างบัตเป่าสิ่งไม่เป็นมงคลที่รุ่มแม่น้ำคาโมะพร้อมจัดขบวนโคมต้อนรับในวันที่ 10 ซึ่ง

หลังจากนั้นระหว่างวันที่ 10-14 ชาวตำบลก็จะเริ่มประกอบโสะโกะและยามะด้วยเชือกมนิลตามวิธีดั้งเดิม เด็กจิโกะจะแต่งตัวไปรับตำแหน่งตัวแทนเทพเจ้าที่ศาลยาซากะ และพอเข้าวันที่ 14-16 ผู้คนก็จะแห่มาชมความงามของไฟลตที่ประดับโคมไฟโบราณ ยามค่ำคืนบ้านคนบดีแถบถนนชินมาจิโดริก็จะนำเอาจากเป็ยวบุงามๆ มาจัดแสดงเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมกัน นับเป็นช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องตรงตามเป็นพิเศษ

ขบวนแห่โสะโกะ และยามะแยกเป็นเทศกาลแรก (ซากิมัทสึริ) ในเช้าวันที่ 17 จำนวน 23 องค์ และเทศกาลหลัง (อะโตะมัทสึริ) จำนวน 10 องค์ในเช้าวันที่ 24 โดยช่วงเย็นของเทศกาลแรก จะมีขบวนเกี้ยวมิโกะชิสามองค์ ที่อัญเชิญดวงวิญญาณเทพเจ้าก็องออกไปเยี่ยมศิษยานุศิษย์ และประทับชั่วคราวที่ศาลโอาทาบิโสะกากลางทางส่วนเย็นของเทศกาลหลังก็จะแห่อัญเชิญเทพเจ้ากลับมาประทับที่ศาลเช่นเดิม หลังจากนั้นก็มีพิธีเล็กๆ น้อยๆ ไปจนถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม นับเป็นเทศกาลที่ยาวนาน และใหญ่โตที่สุดของญี่ปุ่นที่มีประวัติมากกว่าหนึ่งพันปี

▲ Ondo-tori ผู้ให้สัญญาณเคลื่อนไฟลตของไฟลต Iwato-yama

▲ Fune-hoko เป็นไฟลตรูปเรือขนาดเล็ก ร่วมขบวน Gion Saki-matsuri ในวันที่ 17

▲ เด็ก Chigo และผู้ช่วย Kamuro มารับแต่งตั้งเป็นตัวแทนเทพเจ้านำขบวนแห่ในวันที่ 13

▲ เด็ก Chigo ได้รับคัดเลือกมาจากเด็กในวัย 8-10 ปี พ่อแม่ต้องมีทุนทรัพย์สูงสนับสนุนเทศกาลได้

▲ Taishi-yama นำพรมประดับไฟลดมาจัดแสดงให้ชมในวันสูกิตบิ

เอกลักษณ์ของเทศกาลกึ่งมัทสึริไม่ได้มีอยู่เพียงแค่อลังการงดงามดั่งพิพิธภัณฑท์ ศิลปะเคลื่อนที่ของโอะโกะ ยามะ และตัวเมืองเท่านั้น แต่ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่สะท้อนพื้นฐานของสังคม และคนญี่ปุ่นได้อย่างดี นับตั้งแต่

1. **ความเชื่อในเทพเจ้าที่หลากหลาย** ไม่เพียงเทพเจ้ากึ่งเท่านั้น แต่ละไฟลดยังประดิษฐานเทพเจ้าของตนเองและอัญเชิญมา กับไฟลดด้วย อารามเท็นจินยามะนับถือ เทพเจ้าเท็นจินจากตำนานว่าเมื่อเพลิงไหม้กรุงเกียวโต มีผู้เห็นเทพเจ้าโปรยหิมะบนน้ำ (อารารุ) ลงมาช่วยดับไฟ อิวาโตะยามะนับถือผาหินซึ่งเป็นที่กำเนิดของเทพเจ้าอามาเทราสุผู้ทรงสร้างประเทศญี่ปุ่น ฟุเนะโอะโกะเป็นไฟลดรูปเรือนับถือเทพเจ้าสามองค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเร็ว ฯลฯ เทพเจ้าเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากตำนานบ้าง มาจากวีรบุรุษในอดีตที่ผู้คนพากันนับถือเป็นเทพเจ้าหลังสิ้นชีวิตไปแล้วบ้าง และไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าในตำนานหรือเทพเจ้าใดๆ ผู้คนก็เชื่อว่าจะทำความดี เทพเจ้าจึงจะคุ้มครอง จะว่าไปแล้วความเชื่อดังกล่าวคือพื้นฐานด้านศีลธรรมของคนญี่ปุ่นทั้งอดีต และปัจจุบัน

2. **ความร่วมมือของผู้คนเพื่อสานต่อเทศกาลปีแล้วปีเล่า** ไม่ว่าในเวลาที่บ้านเมืองเผชิญศึกสงครามหรือเจอกับได้ฝุ่นใหญ่ ชาวตำบลที่เกี่ยวข้องก็มักยืนหยัดไม่ยกเลิกเทศกาลหรือพยายามฟื้นฟูสิ่งที่หายไปกลับมาอีกครั้ง พวกเขาลงทั้งทุนทั้งแรงในการตกแต่ง ขบวนแห่โอะโกะ และยามะอยู่เสมอ ว่ากันว่าเมื่อเทศกาลกึ่งถูกงด

▲ ป้ายวันที่ 24 มีการแสดงรำรำต่างๆ คนจะพากันมาดู Gei-maiko รำที่ศาล Yasaka-jinja

▲ Naginata-hoko ไฟลดนำขบวนเริ่มหมุนล้อที่หัวมุมถนน Shinmachi-Oike-douri

▲ ทีมดูแลไม้ไผ่สำหรับรองรับได้ล้อไม้เวลาหมุนล้อเดี่ยว

▲ เกี้ยวเทพเจ้ากำลังออกจากศาลเตรียมแห่ไปรอบตำบล Gion

▲ Ofune-hoko เป็นไฟลดรูปเรือขนาดใหญ่ปิดท้ายขบวนแห่ในวันที่ 24 เที่ยงพื้นฟูเมื่อปี 2014 หลังสูญหายไปนาน

▲ คณะรำพลองของ Ayagasa-hoko ใส่หน้ากากติดกลองรำรำตลอดทาง

▲ คืนวันสุดคึกคักจะแน่นไปด้วยฝูงชน

ไปราว 32 ปีหลังสงครามกลางเมืองโอนินโนะรัน ผู้คนพากันยื่นหยัดสู้กับชนชั้นนักรบ พื้นที่กาลกลับมาได้ และยังสามารถให้ลูกหลานรักษาเทศกาลนี้ต่อเนื่องกันมาเป็นรุ่นๆ อีกด้วย ในปี 2015 เมื่อได้ฝูงใหญ่เข้าตีเกียวโต เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขอให้สมาคมชาวตำบลยกเลิกการจัดงาน แต่พวกเขาก็ยังยืนหยัดว่า “แม้ฝนปรอยก็ยังจัด ยิ่งฝนหนักก็จะฝนจัด” ผู้รู้บางคนเชื่อว่ามันเป็นธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณเสมือนกันต่อสู่แบบบอชิงสาของชาวตำบลที่ถูกชนชั้นนักรบกดขี่ข่มเหงอยู่นาน แต่ก็สามารถรวบรวมทุน และแรงจัดเทศกาลใหญ่โตได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งทางการ

3. เทศกาลกึ่ง คือ กลไกสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

หัตถกรรม และมีมือของช่าง มีมือชั้นนำของประเทศ โพลตโอะโกะ และยามะเป็นโพลตที่มีโครงไม้ประกอบ และถอดออกได้ด้วยการมัดหรือคลายเชือกมนินาที่พันรอบๆ ทั้งการประกอบ และการถอดต้องพึ่งช่างฝีมือที่ชำนาญการ เครื่องแต่งกายของผู้คนในแต่ละโพลตก็เปลี่ยนดีไซน์ใหม่ทุกปี โดยยังคงไว้ซึ่งโลโก้ และสีสันประจำ ทุกคนจะมีพัด รองเท้า กระเป๋าพร้อมเด็กโอะโกะ และพ่อแม่ดูจะเป็นคนที่

▲ เด็ก Chigo ใช้มีดดาบยาวตัดเชือก Shimenawa-kiri ในเช้าวันที่ 17 เพื่อเริ่มขบวนแห่อย่างเป็นทางการ

▲ Ondo-tori ของ Ofune-hoko ให้สัญญาณวิ่งรถตรงไปด้านหน้า

เปลี่ยนเครื่องแต่งกายทุกครั้งที่ปรากฏตัว ว่ากันว่าครอบครัวเด็กจะต้องบริจาค และจัดหาเสื้อผ้าส่วนหนึ่ง และออกค่าใช้จ่ายหลายๆ ด้านซึ่งอย่างน้อยราว 20 ล้านเยนหรือ 6 ล้านบาท เสื้อผ้าอาภรณ์ และเครื่องประดับที่เปลี่ยนใหม่เหล่านี้ ช่วยยืดอายุให้ช่างฝีมือได้ถ่ายทอดความชำนาญการให้ลูกหลานนับเป็นสิบๆ รุ่นได้

ความเกรงกลัวต่อธรรมชาติ และโรคระบาดในอดีตของผู้คนได้หล่อหลอมให้คนเกียวโต ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างโอะโกะ และยามะขึ้นมาเสริมการแห่เกี่ยวหน้าร้อนที่พบเห็นทั่วไป ทุกพื้นที่ของญี่ปุ่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร ด้วยความละเอียด และการสร้างสรรค์ของช่างฝีมือ ทุนทรัพย์ของคหบดี ความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในตำบล หัตถกรรมมีค่าทั้งหลาย จึงมารวมกันอยู่ที่นี้ ทำให้เกี่ยวโดงดงาม และคึกคักตลอดเดือนกรกฎาคมทุกปี

*นักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวชมเทศกาลกึ่งสามารถมาดักชมขบวนแห่ได้ที่ถนน Shijo-douri หรือที่ถนน Shinmachi-Oike douri ซึ่งจะเป็นจุดที่โพลตโอะโกะหมุนล้อเพื่อเลี้ยวเข้าซอยแคบๆ และหากเข้าไปตามถนน Shinmachi-douri ท่านก็จะสัมผัสสัมผัสกับโอะโกะ และยามะที่วิ่งเข้ามาใกล้ขีด